

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE ANA BİLİM DALI

ANALİTİK FELSEFE ÜZERİNE BİR İNCELEME

ENİS BİLGİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

PROF.DR. YAVUZ UNAT

MAYIS - 2022

KASTAMONU

ÖZET**YÜKSEK LİSANS TEZİ****ANALİTİK FELSEFE ÜZERİNE BİR İNCELEME****ENİS BİLGİN****KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ****FELSEFE ANA BİLİM DALI****DANIŞMAN:PROF. DR. YAVUZ UNAT**

Ortaçağın dine yani kiliseye dayalı yaklaşımı pek çok alanda etkili olmuştur. Dinin bu yoğun etkisinden bilim de nasibini almıştır. O yıllarda yapılan bazı icad, keşif, kilise tarafından kabul edilmemiş hatta o keşfi yapan bilim adamı, dışlanarak cezalandırılmıştır. Başta dinin yoğun tesiri olmak üzere ekonomik ve kültürel nedenlerden dolayı felsefe de doğal olarak idealizmi benimsemek zorunda kalmıştır. On sekizinci yüzyılda başlayan Aydınlanma ile artık felsefe de akla ve bilime göre ilerlemeye başlamıştır. Onlar için felsefe artık tamamen metafizik üzerine kurulu değildir. Bu dönem felsefecileri tamamen akli, bilimi benimsemişlerdir. Fakat bu durum uzun sürmemiş, yirminci yüzyılda Kıta felsefesi adı altında yeniden metafiziğe dönüş başlamıştır. Bu felsefeye tepki olarak yine aynı yüzyılda Analitik felsefe ortaya çıkmıştır. Bu felsefenin amacı, felsefeyi bilim dışında tutmamak, ikisini beraber yürütmektir.

“Analitik Felsefe Üzerine Bir İnceleme” adlı bu çalışmamızda kısaca Analitik felsefenin genel özellikleri, Kıta felsefesi, Analitik felsefenin belli başlı temsilcileri (Frege, Russell, Moore, Wittgenstein, Carnap) ve Analitik felsefeye yapılan eleştiriler üzerinde durulmuştur.

ANAHTAR KELİMELEER: Analitik Felsefe, Dil Felsefesi, Mantıkçı Pozitivizm

Mayıs 2022,78 Sayfa

1. GİRİŞ

1.1 Analitik Felsefenin Genel Özellikleri

Aydınlanma felsefesinin ortaya çıkmasıyla beraber bilimde meydana gelen gelişmeler felsefeyi de derinden etkilemiştir. Daha evvel felsefe içinde ele alınan bilim, bilimin felsefeden ayrılmasıyla felsefeyi yalnız bırakmıştır. Bu durumda felsefenin bilim dışında olmaması gerektiğini savunan filozoflar bilim ile beraber yürüyen bir felsefe yapılması gerektiğini düşündüler.

20.yüzyılın başında ortaya çıkan Analitik felsefenin amacı, gündelik dilin belirsizliğinden kaynaklanan felsefî problemleri çözümler yaparak açıklığa kavuşturmadır. Bu çözümler işlemini Analitik düşünürler farklı yöntemler ile yapmış olsalar bile hepsinin ortak amacı, felsefi problemleri gündelik dilin belirsizliğinden kurtarmaktır.

Analitik felsefenin genel özelliklerine geçmeden önce Analitik felsefenin tanımını vermek gerekir.

Ahmet Cevizci *Felsefe Sözlüğü*'nde Analitik felsefeyi şöyle tanımlıyor:

“([İng. analytical philosophy; Fr. philosophie analytique). 20. yüzyılda özellikle İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'nde çok etkili olan ve dil üzerinde yoğunlaşarak, olgulara ya da anlamlara uygun düşecek en iyi ve en dakik mantıksal formu bulmak için, tümceleri ya da kavramları veya dilsel ifadeleri analiz etme işiyle uğraşan felsefi akım; felsefenin, kendi alanı içine giren problemleri kesin sonuçlu olarak çözecek biricik yönteminin felsefi analiz ya da kavram analizi olduğuna inanan çağdaş felsefe geleneği.” (Cevizci, 1999, s. 46).

İvan Frolow ise *Felsefe Sözlüğü*'nde Analitik felsefeyi şöyle tanımlıyor:

“Çözümleyici Felsefe: 20. yüzyılda, geleneksel yünden felsefi sayılan sorunların içeriğini açığa çıkarmada felsefenin görevinin bir dil çözümler yapmak olduğunu söyleyen çeşitli grupları, eğilimleri ve filozofları bir araya getiren geniş, oldukça da parça bölük bir hareket. Burada, dildeki bir sorunun özünün bir formül içinde belli belirsiz bir biçimde dile getirilmesinin yerini çözümlenimin alması gerektiği öne sürülür. Bu durumda, böyle bir sorunun, ya «yanıltıcı bir sorun» olarak doğru olmayan biçimde konduğu, ya burada özel linguistik biçimlerin kullanılmasını gerektirdiği, ya da felsefeye ilintili olmadığı, ancak özel bilimler içinde çözümlenebileceği öne sürülür. Çözümleyici Felsefe, başlıca ABD'de ve İngiltere'de yaygınlık kazanmıştır; bu felsefenin tek tek ya da grup halinde sözcülerine İskandinav ülkeleri ile Avustralya'da da rastlanır. İngiltere'de, Çözümleyici Felsefe'nin ağırlıklı biçimi linguistik felsefe'dir. ABD'de, linguistik felsefeye yakın kimi filozoflar dışında, mantıkçı pozitivism'i (Carnap, H. Feigl ile daha başkaları) ve yeni-pragmacılığı (W. Quine, N. Goodman, M. White) destekleyenler tarafından da temsil edilmektedir. Herhangi bir eğilime girmeyen birtakım «bağımsız» Amerikalı çözümleyici felsefeciler de vardır. Felsefi bilginin dünya görüşü taşıdığını yadsıyan Çözümleyici Felsefe, modern burjuva felsefesindeki pozitivism eğilimlerini dile getirir. Çözümleyici

KAYNAKÇA

- Ahmed, A. (2019 a). Wittgenstein: tractatus logico-philosophicus. B. Lee içinde, *Dil felsefesi* (O. B. Kaplan, Çev., s. 110-120). Fol Yayınları.
- Ahmed, A. (2019 b). Wittgenstein: felsefi soruşturmalar. B. Lee içinde, *Dil felsefesi* (O. B. Kaplan, Çev., s. 168-189). Fol Yayınları.
- Akarsu, B. (2017). *Felsefe terimleri sözlüğü*. İnkılap Yayınevi.
- Akkaya, F. (2012). *Rudolf Carnap'ta gözlemnebilirlik kavramı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altınörs, A. (2000). *Dil felsefesi sözlüğü*. Paradigma.
- Altınörs, A. (2014). *50 Soruda dil felsefesi*. Bilim ve Gelecek Kitaplığı.
- Altınörs, A. (2015). *Dil felsefesi tartışmaları- Platon'dan Chomsky'e*. Bilge Kültür Sanat Yayınları.
- Ayer, A. J. (2020). *Dil, doğruluk, mantık*. (V. Hacıkadiroğlu, Çev.). Metis Yayınları.
- Başdaş Baş, H. (2005). *Önermelerin analitiği bağlamında W.V. Quine'nin mantıkçı pozitivist eleştirisi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Başdaş Baş, H. (2013). *W.N Quine'de Anlam Bilimsel Bütüncülük*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Başdaş Baş, H. (2018, Temmuz). Metafiziğin yeniden elenmesi ve Gavagai'nin Ontolojik göreceliği. *ETHOS: Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar*, 11(2), 89-103.
- Baudouin, J. (2015). *Karl Popper*. (B. Özkan, Çev.). İletişim Yayınları.
- Beaney, M. (2019). Frege. B. Lee içinde, *Dil felsefesi* (O. B. Kaplan, Çev., s. 52-81). Fol Yayıncılık.
- Bekalp, B. (2019). Mantıkçı paradigma ve gündelik dil felsefesi. *TOBİDER, International Journal of Social Sciences*, 3(1), 93-112.
- Carnap, R. (1935). *Philosophy and logical syntax*. London: Kegan Paul Trench, Trubner.

- Yaman, M. (1992). *Carnap ve A.J.Ayer'de etik önermeler üzerine bir inceleme*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yavuz, T. (2020). *Analitik felsefe geleneği ve Quine'nin ontolojik bağlanma Kuramı*. Dün Bugün Yarın Yayınları.
- Yıldırım, C. (2021). *Mantık*. Folkitap.
- Yücekaya, Z., & Yardımcı, A. B. (2021). Bilimsel Nesnellik, Kültür ve Protokol Önermeleri Tartışması: Carnap, Neurath ve Popper. B. Çağırkan (Ed.), *Düşünsel ve Görsel Boyutlarıyla Kültür içinde* (ss. 3-23). Gazi Kitabevi, Ankara.